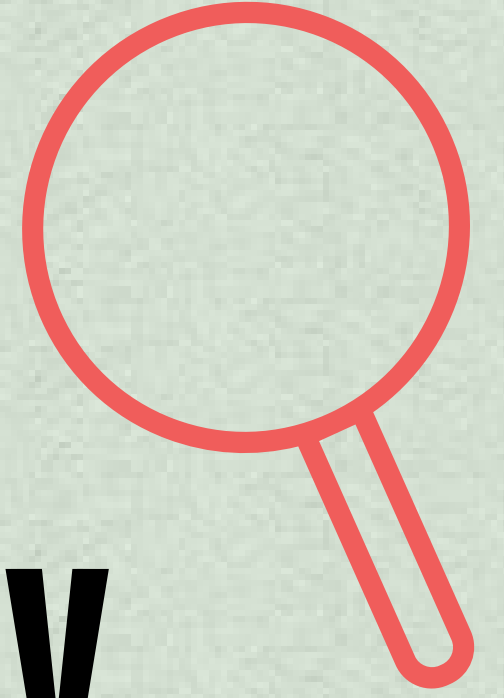

Hämeenlinnan matkailutulo ja -työllisyys vuonna 2020

64 M €

Välitön matkailutulo

(2019: 72,7 M €; - 12 %)

412 htv

Välitön matkailutyöllisyys

(2019: 445 htv; - 7 %)

M €

27,1

25,4

1,0

10,6

Toimialat *	htv
Polttoaineen myynti ja vähittäiskauppa	67
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	250
Liikennepalvelut	9
Virkistys- ja muut palvelut	86

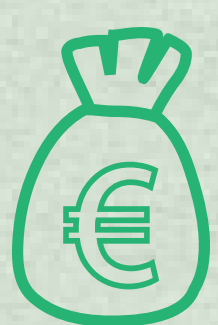
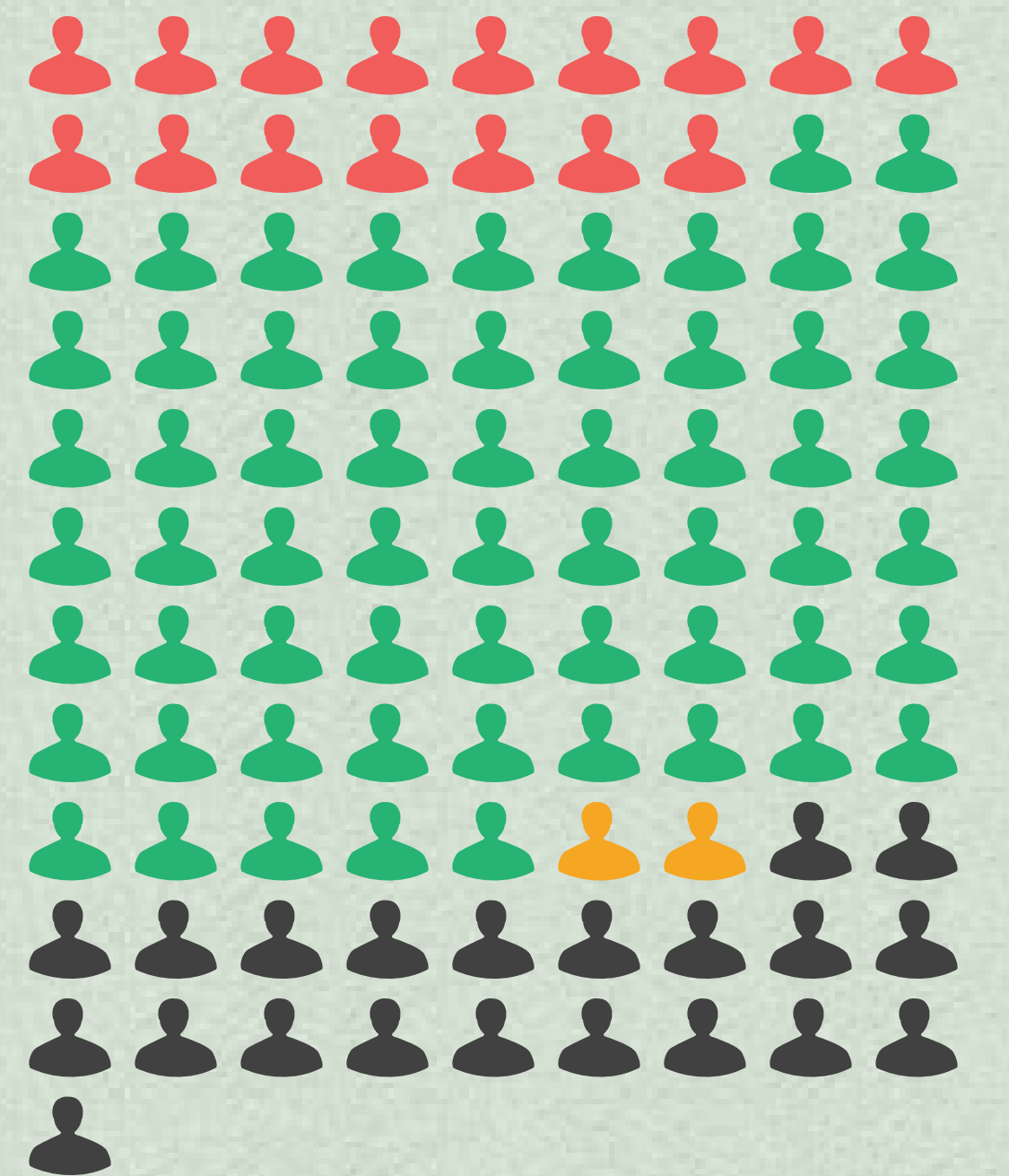
htv

67

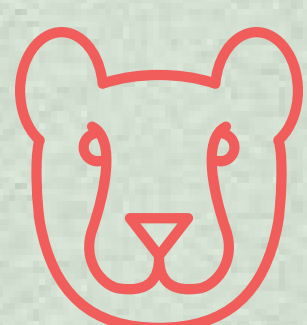
250

9

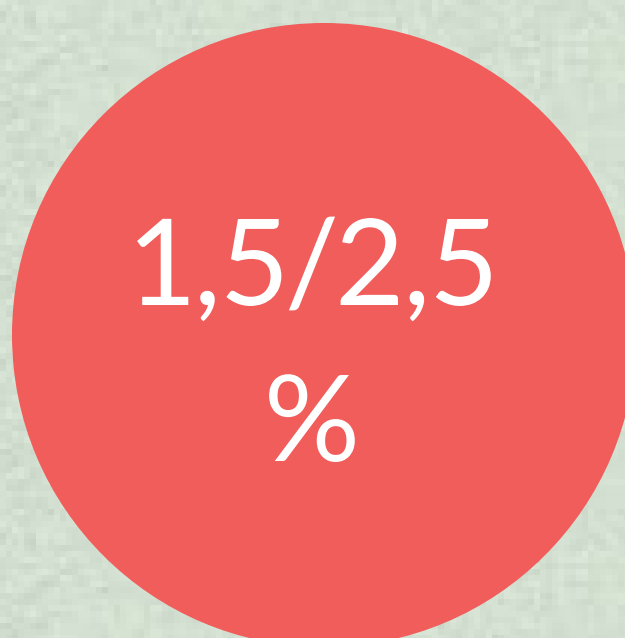
86

Välittömiä palkkatuloja matkailun ansiosta työllistyneille

Kunnallisverotuloja kaupungille matkailun ansiosta työllistyneistä (jos kaikki olisivat kirjoilla Hämeenlinnassa)

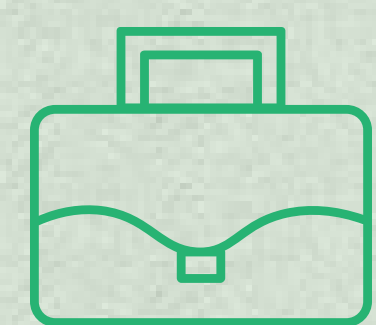

Välittömän matkailutulon osuus kaikkien toimialojen liikevaihdosta / henkilötyövuosista vuonna 2020

TOTAL

Matkailun kokonaisvaikutukset enintään (välittömät + kerrannaisvaikutukset)

Matkailun kokonaisyöllisyysvaikutukset enintään (välittömät + kerrannaisvaikutukset)

Vuonna 2020:

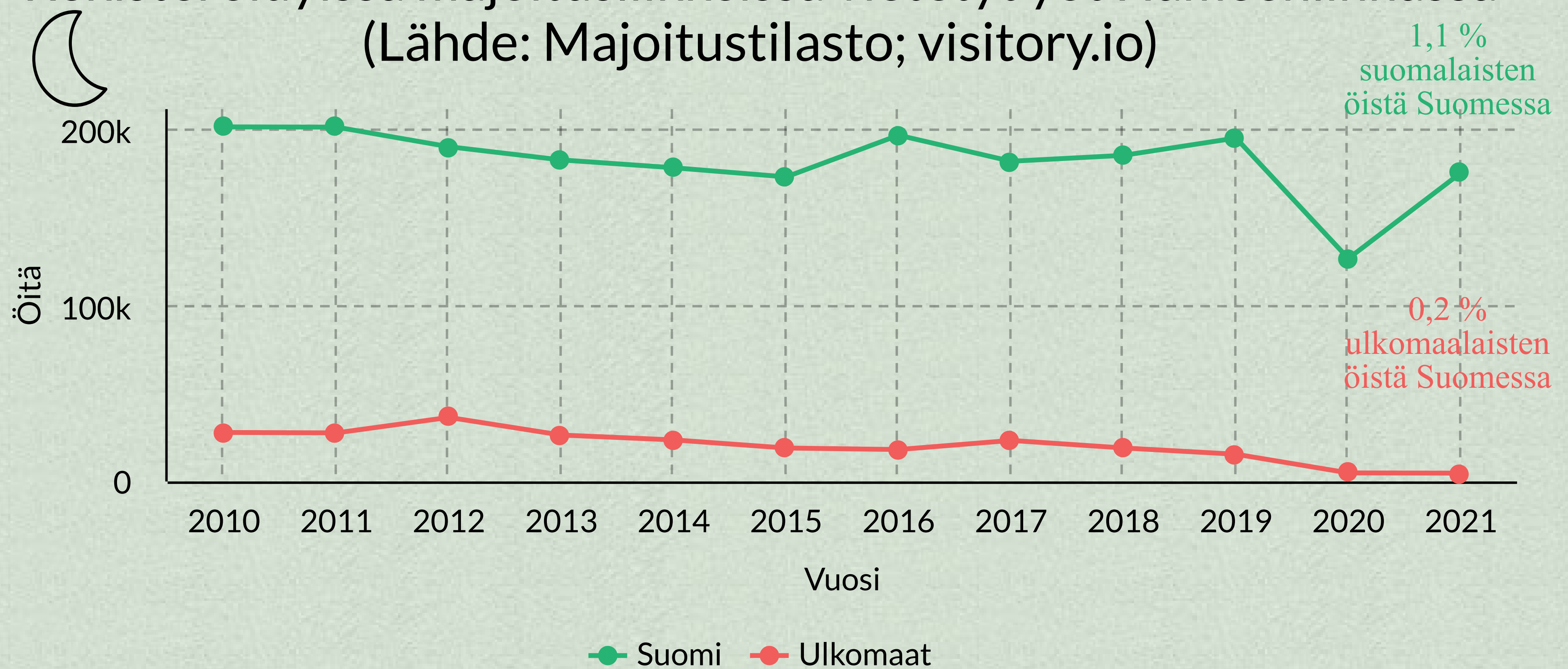
Hämeenlinnassa kävi vajaa miljoonaa suomalaista matkailijaa ja päiväkävijää*. Näistä kävijöistä noin 92 000 yöpyi Hämeenlinnan rekisteröidyissä majoitusliikkeissä.

*päiväkävijöiksi ei ole laskettu huoltoasemilla pysähtyneitä ohikulkijoita

Kanta-Hämeessä kävi kaikkiaan noin 48 000 ulkomaalaista matkailijaa ja päiväkävijää, joista Hämeenlinnan rekisteröidyissä majoitusliikkeissä yöpyi noin 1 700 henkilöä

Rekisteröidyissä majoitusliikkeissä vietetyt yöt Hämeenlinnassa
(Lähde: Majoitustilasto; visitory.io)

Hämeenlinnassa rekisteröimättömän majoitusmyynnin osuus kaikesta majoitusmyynnistä oli noin 32 prosenttia vuonna 2020 (16 % v. 2019).
(Visitory; AirDNA)

Hämeenlinnassa oli 8 636 kesämökkiä vuonna 2020, mikä oli 1,7 % Manner-Suomen mökeistä.

Selvityksessä käytetyt aineistot

Matkailun alueelliset tulo- ja työllisyysvaikutukset laskettiin tässä tutkimuksessa käyttäen seuraavia tilastoaineistoja:

- Toimipaikkatilastot 2015–2020 (Tilastokeskus)
- Majoitustilastot 2012–2021 (Tilastokeskus)
- Suomalaisten matkailu -tutkimus 2012–21 (Tilastokeskus)
- Palkkarakennetilastot 2016–20 (Tilastokeskus)
- TAK Kotimaan matkailu -tutkimus (TAK Oy)
- TAK Rajatutkimus 2016–2021 (TAK Oy)

Laskentamenetelmät

Niin sanotussa pohjoismaisessa mallissa matkailun taloudellisia vaikutuksia arvioidaan sekä tulomenetelmällä eli tiedustelemalla yrityksiltä matkailijoiden niille tuomaa liikevaihtoa että menomenetelmällä eli kartoittamalla matkailijoiden rahankäyttöä alueella. TAK:n luomassa mallissa matkailun aluetaloudelliset vaikutukset lasketaan matkailijoiden rahankäytöstä alueella hyödyntämällä olemassa olevia tilasto- ja tutkimusaineistoja.

Suomalaisten matkailu -tutkimuksesta laskettiin kaikissa majoituspaikoissa yöpyneiden suomalaisten matkojen määrä ja rahankäyttö. Rahankäyttökeskiarvoja laskettaessa hyödynnettiin useamman vuoden dataa, jolloin havaintomäärät kasvavat riittäviksi. Aineisto kattaa sekä vapaa-ajan että työmatkat maksullisessa ja ilmaismajoituksessa.

Suomalaisten päiväkävijöiden määrä tutkimusalueella laskettiin Suomalaisten matkailu -tutkimuksesta ja saatua lukua verrattiin TAK Kotimaan matkailu -tutkimukseen. Päiväkävijöiden määrä kasvoi koko maassa huomattavasti vuosien 2018 ja 2021 välillä koronapandemian myötä lisääntyneestä kotimaanmatkailusta johtuen. Osan muutoksesta voi myös selittää Suomalaisten matkailu -tutkimuksen toteutustavan muutos.

Päiväkävijöiden rahankäyttö laskettiin Suomalaisten matkailu -tutkimuksesta saaduista rahankäyttökeskiarvoista. Mikäli aluekohtainen havaintomäärä oli pieni, keskiarvot laskettiin ensisijaisesti vuosien 2018 ja 2021 yhdistetystä aineistosta. Mikäli näinkään ei päästy tarvittavaan minimihavaintomäärään käytettiin seutu- tai maakunnan lukuja.

Ulkomaalaisten matkailijoiden määrät ja rahankäyttö laskettiin TAK Rajatutkimuksen ja majoitustilastojen avulla.

Lopuksi rahankäyttö jaettiin neljään toimialaryhmään: polttoaineen myyntiin ja vähittäiskauppaan, majoitus- ja ravitsemistoimintaan, liikennepalveluihin sekä virkistys- ja muihin palveluihin. Tämän tutkimuksen aineistona käytetyssä Suomalaisten matkailu -tutkimuksessa käytetyt rahankäyttökohteet poikkeavat hieman näistä toimialaryhmistä. Suomalaisten matkailu -tutkimuksessa ilmoitettu kuluttuuriin sekä urheiluun ja virkistykseen käytetty raha on laskettu virkistys- ja muihin palveluihin. Samoin majoitukseen ja ravitsemispalveluihin käytetty raha on laskettu toimialaryhmään majoitus- ja ravitsemispalvelut. Yksityiskulkuneuvoja käyttäneiden liikenteeseen käyttämä raha luokiteltiin polttoaineeseen ja julkisilla kulkuvälineillä liikkuneiden liikenteeseen.

Suomalaisten matkailu -tutkimus kertoo matkailijoiden rahankäytön liikkumiseen koko matkan ajalta, ei siis matkakohteessa. Tämän vuoksi on tehty olettaus, että 30 prosenttia polttoaineistoista tehdään matkakohteessa ja loput muualla. Liikennepalveluihin kohdistuvista menoista (esim. bussit, taksit) Uudenmaan, Helsingin, Vantaan ja Espoon osalta 80 prosenttia on arvioitu kohdistuvan kohdepaikkakunnalle, muualla maassa 20 prosenttia. Muu rahankäyttö on laskettu vähittäiskauppaan.

TAK:n mallissa toimialojen saama 'matkailijaliikevaihto' lasketaan matkailijakulutuksen pohjalta. Tällöin matkailijakulutusta ohjautuu myös 'väärille' toimialoille eli esimerkiksi ravintolapalveluiden käyttö huoltoasemilla ohjautuu majoitus- ja ravitsemispalveluihin. Näin ollen juuri majoitus- ja ravitsemispalveluiden matkailutulo sisältää myös muiden toimialojen (polttoaineet ja vähittäiskauppa, virkistys- ja muut palvelut) matkailutuloa. Tämä ei kuitenkaan vaikuta alueen yhteenlaskettuun matkailutuloon.

Kerrannaisvaikutukset laskettiin tulon osalta alueellisista panos-tuotos-taulukoista johdettujen analyysitaulukoiden avulla. Toimialakohtaiset kertoimet kertovat, kuinka paljon matkailutoimialojen liikevaihdon lisäys heijastuu aluetalouteen. Matkailijan tuomat eurot lisäävät yritysten liikevaihtoa ja palkkatuloja alueella mm. alihankintaostojen ja työntekijöiden kulutuksen kautta.

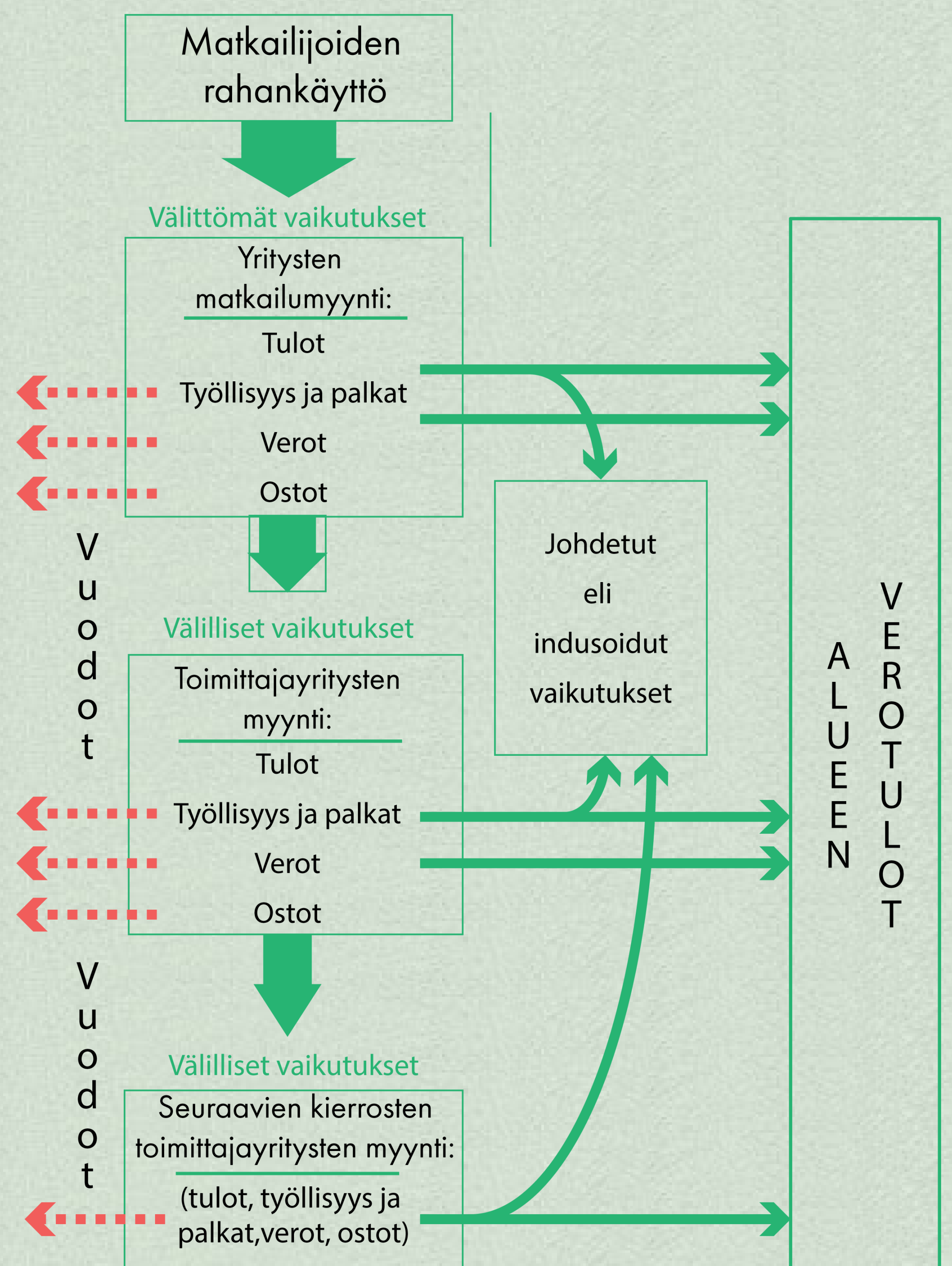
Henkilötyövuosien kokonaisvaikutukset laskettiin henkilötyövuosikertoimen (1,2) avulla aiempien tutkimusten pohjalta.

Verrattaessa tämän tutkimuksen tuloksia Tilastokeskuksen matkailutilinpidon lukuihin, on syytä huomioida, että matkailutilinpidossa lasketaan mukaan myös mm. omien vapaa-ajan asuntojen käyttö, joka on kulutusta (mökkien kuluminen), mutta ei rahankäyttöä matkailijan näkökulmasta. Tältä osin siis matkailutilinpidon luvut ovat tässä laskelmassa esitetyjä suurempia.

Lisäksi matkailutilinpitoon lasketaan kaikki alueella tapahtuva matkailukulutus, myös alueen asukkaiden matkatoimistoista tekemät ostot sekä esimerkiksi kaukoliikenteen palveluiden käyttö. Tätä alueen asukkaiden matkailukulutusta ei tässä tutkimuksessa ole huomioitu. Lisäksi Espoossa sijaitsevan Nesteen pääkonttorin liikevaihto ei näy TAK:n laskennassa, vaikka Tilastokeskuksen matkailutilinpidossa se suurelta osin lasketaan matkailukulutukseen.

Keskeiset käsitteet

Matkailijoiden tietyllä alueella käyttämä raha synnyttää välittömiä vaikutuksia. Kun yritykset puolestaan tekevät hankintoja alueella muilta yrityksiltä, syntyy välillisiä vaikutuksia. Lisäksi matkailun ansiosta – välittömästi ja välillisesti – työllistyneet käyttävät työskentelyalueellaan rahaa, jolloin puhutaan johdetuista eli indusoiduista vaikutuksista. Kaikissa vaikutuslajeissa syntyy matkailutuloa, matkailutyöpaikkoja sekä näistä työpaikoista palkkatuloja ja niistä edelleen maksettavia palkkaverotuloja. Välilliset ja johdetut vaikutukset muodostavat yhdessä kerrannaisvaikutukset. Matkailun kokonaisvaikutuksista puhuttaessa tarkoitetaan välittömiä ja kerrannaisvaikutuksia. Keskeisiä käsitteitä ja niiden vaikutusta alueen verotuloihin on havainnollistettu kuvassa 1.

Kuva 1: Kuvaus matkailutulon muodostumisesta (Kauppila 2017: kuva 3; muokattuna ja täydennettynä Rinne 1999: kuva 1 sekä Rinne & Saastamoinen 2005: kuva 1)

Palkkatuloaikutukset on laskettu kertomalla matkailun synnyttämät henkilötyövuodet keskimääräisellä alan kuukausiansiolla (mediaani) 12,5 kertaa, jotta myös lomarahojen vaikutus saadaan mukaan (ks. esim. Kauppila 2017).

Välittömät henkilöverotulot on laskettu Kuntaliiton ilmoittamien efektiivisten veroasteiden mukaan eli kyseessä on kunnalle vähennyksien jälkeen oikeasti jäävä verotulo. On tosin huomioitava, että verotulosta on jonkin verran vuotoja myös alueen ulkopuolelle, koska kaikki matkailun parissa työskentelevät henkilöt eivät todellisuudessa ole kirjoilla seudun kunnissa. (ks. esim. Kauppila 2017). TAK:n matkailutuloluvut kuvaavat siis kyseessä olevalla alueella vierailijoiden rahankäyttöä alueella ja siitä syntyviä välittömiä sekä välillisiä tulo- ja työllisyysvaikutuksia.

Eröt aiempiin TAK Researchin laskentatapoihin

Verrattaessa tämän tutkimuksen tuloksia TAK Researchin aiempiin tutkimuksiin on syytä huomioida muutama asia:

- Ennen vuotta 2018 koskevissa tutkimuksissa päiväkävijälaskennassa on käytetty henkilöliikennetutkimusta (vuosilta 2016 ja 2011). Tämä tutkimus toteutetaan kuitenkin vain noin viiden vuoden välein, joten sitä ei voitu tässä tutkimuksessa käyttää. Laskennassa olivat mukana yli 100 km:n matkat sekä 30–100 km:n matkoista seutukuntarajat ylittävät matkat, jotka eivät kuuluneet tavanomaiseen elinpiiriin (esim. työ ja kauppamatkat).
- Päiväkävijöiden rahankäyttö laskettiin näissä aiemmissä tutkimuksissa osuutena yöpyneiden matkailijoiden rahankäytöstä. Nämä osuudet oli saatu TAK:n tekemistä alueellisista matkailijakyselyistä, jotka toteutettiin v. 2017.
- Tilastokeskus aloitti vuonna 2018 omassa Suomalaisten matkailu -tutkimuksessaan päiväkävijätutkimuksen, josta saadaan päiväkävijöiden määrä eri alueilla ja rahankäyttökeskiarvot. Päiväkävijätutkimus toteutetaan kolmen vuoden välein eli tässä raportissa on hyödynnetty vuoden 2021 aineistoa.

- Henkilöliikennetutkimukseen pohjautuviin laskentoihin nähden tässä tutkimuksessa päiväkävijöiden määrä on huomattavasti pienempi (n. 30 % aiemmasta), sillä Tilastokeskuksen tutkimuksessa päiväkävijäksi huomioidaan vain yli 3 tuntia kohteessa viipyneet matkailijat, eikä yhdestä matkasta lasketa mukaan kuin yksi kohde. Erityisesti alueet, jolla on paljon tienvarsiliikennettä, 'menettävät' uuden päiväkävijämääritelmän osalta matkailutuloa.
- Aiempiin laskentamalleihin nähden kotimaisten matkailijoiden rahankäyttö lasketaan nyt parannetulla tavalla: rahankäyttökeskiarvot lasketaan painotettuina keskiarvoina rahankäyttökohteittain tarvittaessa useamman vuoden aineistosta, mikä poistaa pienistä havaintoaineistoista aiheutuvia yksittäisen vuoden virhelähteitä.

Koronavuodet 2020–21 aiheuttivat merkittävän poikkeaman kaikkiin matkailutilastoihin ja matkailun aikasarjoihin. Niinpä tutkimusta tehdessä verrattiin koronavuosien 2020–21 aineistoa aiempaan kertyneeseen aineistoon, jotta voitiin varmistua havaintoaineiston luotettavuudesta.

Jatkossa tulo- ja työllisyysvaikutuksia on tarkoitus arvioida myös reaaliaikaisemmin majoitustilastoihin ja uusiin datalähteisiin nojautuen. Tästä TAK Kotimaan matkailu -tutkimus on hyvä esimerkki. Lisäksi Elisan mobiilidataa voidaan hyödyntää aiempaa tarkempaan arviointiin. Luotettavaan matkailutulon arviointiin tarvitaan kuitenkin yhä perinteisiä otostutkimuksia havaintoaineiston vääristymisen estämiseksi.

Tutkimuksen toteuttaja

Tutkimuksen toteuttaja TAK Research on vuonna 1991 perustettu matkailututkimuksiin erikoistunut tutkimusyriety, joka mm. haastattelee vuosittain yli 10 000 Suomessa vierailevaa ulkomaista matkailijaa ja on toteuttanut lukuisia matkailuun ja matkailutalouteen keskittyneitä tutkimuksia ja selvityksiä.